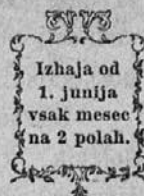

Cena
do konca
prvega leta
2 fr.

PRAVNIK

slovenski.

Izhaja od
1. junija
vsak mesec
na 2 polah.

List za pravosodje, upravo in državoslovje.

Budnim pravica.

Vigilantibus jura.

Izdavatelj in vrednik **dr. J. R. Razlag**, odvetnik.

Ali se pregreši proti kazenski postavi dolžnik, ki svojo zarad dolgov v izvršbo vzeto nepremakljivo lastnino na škodo upnikov ob vrednost spravi?

(Konec.)

Goljufige se zakrivi po besedah §. 197 kaz. zak. a) ki z zvijačnim dejanjem ali pregovarjanjem koga v zmoto pripravi z namenom, da vsled te zmote ali on (premoteni) ali kdo drugi na svoji lastnini ali drugih pravicah škodo trpi; — in b) kdor se s takim namenom tuje pomote in nevednosti posluži. — Pojem prekana zahteva, da se v okrivljenem dejanji nahajajo vse v postavi navedene lastnosti ali svojstva, in kjer se le ktera teh pogojnih lastnosti pogreša, se ne more reči, da je storjena goljufiga v pomenu kazenskega zakonika.

Gledé na to vodilno pravilo se mora pač imeti za goljufigo, če je dolžnik pred izvršbino dražbo od svoje nepremakljive lastnine posamezne dele samovlastno prodal in kupcu zamolčal, da so prodane reči pritiklina pod izvršbo stoječega posestva, in če so se potem tiste po lastniku prodane reči (pritiklina), oziroma na določbo §. 466 dotično §§. 307 in 447 ob. drž. zak. na korist upnika po izvršbinej poti na novo

prodale; ker v tem primerljiji se je bil dolžnik kupčeve nevednosti poslužil, ter njega za plačano kupovnino zvijačno poškodoval.

Ravno tako se ne more odreči, da je goljufno delal dolžnik, ki je kratko pred dražbino prodajo na svojem v izvršbo vzetem posestvu iz hudobije vse sadne drevesa posekal, ter s tem bil vzrok in kriv, da je pri izvršbini dražbi kupec, komur to dejanje dolžnikovo ni bilo znano, in misleč, da je posestvo še zmiraj v takem stanu, kakor ga cenitni iznajdek in ogled opisuje, 300 gld. preveč obljubil, torej za ta iznesek v škodo prišel.

Ali drugače se nam dozdeva položaj od pravoslovnega stališča takrat, če je bilo početje dolžnikovo, ter stanje stvari kupcem popolnoma znano, ker v tem slučaju manjka zvijačnosti, — manjka pomote ali nevednosti, — in zaradi pomanjkanja teh pogojnih postavnih lastnosti v takem primerljiji po mojem mnenji tudi o goljufigi nemore biti govora. Ugovarjati bi se moglo na te opazke, da tudi v slučaju §. 170 kaz. zak. (če je namreč dolžnik na škodo upnikov svojo zarubljeno hišo požgal) ni nikakoršne posebne zvijačnosti in iz nje izvirajoče pomote, in vendar očituje postava tako dejanje za goljufigo. Ali temu ugovoru nasproti se ne sme prezreti, da je dejanje §. 170 kaz. zak. posebni po postavi vstanovljeni slučaj goljufige, h kateremu postava ne zahteva splošnih svojstev §. 197; po analogiji pa se kazenska postava tolmačiti in dejansko vršiti ne sme, kakor to čl. IV vvodnega patenta k kaz. zakoniku izrekoma veleva.

Da se dejanje, s katerim je dolžnik zarubljeno reč iz gole hudobije in strasti uničil ali poškodoval, po §. 85 dotično 468 kaz. post. soditi ne more, je jasno, ker že etimologični pomen v teh člankih omenjenega preloma postave pové, da je predmet taistega le tuja lastnina (res aliena), ravno tako kakor pri tatvini.

Potem takem bi se po mojem mnenji za take slučaje in tako počenjanje brezvestnih dolžnikov, ki se pri nas,

žalibog, prepogostoma dogajajo, in ktere pošten človek zadosti grajati ne more, — kaz. postava v smislu razsodbe višje sodnije vsegdar vršiti ne mogla; temoč bi za pokorenje takega ravnanja trebalo poiskati drugega postavnega sredstva, in tega nahajamo v §. 183 kaz. zak. — Ta članek postave pravi, da postane kriv nezvestobe dolžnik, kateri svoje na korist upnika zarubljene, pa pri njem v shrambi ostale, torej njemu zaupane reči, pridržuje (ali jih odstrani).

Splošno je mnenje pravnikov gledé tega §., da se poteza le na premakljive reči in ne tudi na nepremakljive. — Ali naj obračamo besede tega članka kakor hočemo, naj še tako ostro etimologični ali juridični pomen besed prevdarjamo ali gledamo na smisel postave (*ratio legis*), ne najdemo, da bi bilo to tolmačenje §. 183 temeljito opravičeno. Ta stavek govori le sploh od reči (*Sachen*), ktere se v pravnem pomenu po §. 291 ob. drž. zak. delijo v premakljive in nepremakljive, in ne previdim, zakaj bi se v omenjenem §. besedici „reči“ podtikal le ožji pomen, in se delal izjemek, ktereга bi bil postavodajalec gotovo sam, enako kakor v §. 171 kaz. zak. storil z dodatkom besedice „premakljive“ (reči).

Menda je to moje razlaganje §. 183 čisto novo, (vsaj meni ni znano, da bi bil kateri pravnik taisto zagovarjal); ali mislim, da kdor se praktično s pravništvom peča, ter si prizadeva, dejansko s postavnimi sredstvi zatreči in grajati, kar je že po naravnem pravu, — da, rekel bi, po nekem naravskem pravnem čutilu spoznal za krivdo in žaljenje družbenih odnošajev, bo moral pritrditi, da moje tolmačenje ni ne absurdno, ne izmišljeno. — Po besedah §. 296 ob. drž. zak. se tudi žito, krma, živina in poljedelsko orodje, ali sicer druge za rabo glavne stvari potrebne priprave (*fundus instructus*) prištevajo k nepremakljivim rečem, in vendar se samovlastno odstranjenje in prodaja takih reči splošno in brez ugovora sodi po §. 183 kaz. zak.; kar pa velja v enem slučaju, mora veljati v vseh enakih slučajih, in postava se mora vršiti v vseh primerljivejših taistega značaja po jednotnem

pravilu. — Iz teh razlogov torej držim tolmačenje §. 183 kaz. zak. v tem smislu, da ima veljavo tudi gledé pritikline, ki se je od glavne stvari odločila, v besedah in po smislu postave opravičeno.

Nekteri pravniki, ki so mojemu nasprotnega mnenja, pravijo, da sicer pritiklina in sploh deli nepremakljive reči s tem, da se od nje odcepijo ali odločijo, izgubijo pravno svojstvo nepremakljivosti; ali da s tem tudi neha gledé njih veljava založnega prava, katero je upnik na glavno stvar zadobil in da se iz tega razloga odstranjenje takih reči dolžniku kot nezvestoba v greh vštevati ne more. Ali mislim, da se tudi to mnenje od pravoslovnega stališča nemore odobravati; kajti založno pravo je po glasu §. 308 ob. drž. zak. stvarno pravo ter z zarubljeno rečjo in sicer s celoto njeno zvezano tako, da zamore upnik, ki je zadobil na kako stvar založno pravo, iz nje in sicer iz vseh njenih delov tudi takrat, če je zarubljena ali zastavljena stvar med tem, — bodisi cela, bodisi deloma, — že v druge roke in drugo posest prešla, po §. 466 ob. drž. zak. plačilo iskati. — Ako je namreč na primer, dolžnik svoj z drugim posestvom zarubljeni in izvršbeno precejnjeni kozolec podrl in sosedu prodal, gledé njega upnik ni izgubil založnega prava, ampak to, s stvarjo samo zvezano pravo velja gledé vseh delov bistva ali snove v enaki prvotni moči in kreposti, dokler ni upnikova terjatev nehala (§§. 447 in 469 ob. drž. zak.); in zato bi se, v gornjem primerljivi, kupec povračilu, dotično izvršbini prodaji kozolca vstavljati ne mogel. — Drže se tega načela pa se mora dosledno sklepati, da se je samopridni in brezvestni dolžnik vsikako zakrivil nezvestobe (po §§. 183, dot. 468 kaz. zak.).

Ta predmet, ki je za praktične pravnike, naj bodo sodniki ali pravdosredniki, od velike važnosti, je vreden, da se temeljito presodi, ter bi bilo želeti, da se tudi nasprotna mnenja po tej poti razglasijo, in tako ta stvar do jedra preišče.

Hren.

O računostlovji.

Računoslovje je nauk o načelih, po katerih se popišuje lastnina, na njej opazovane premenitve in pregled nasledka teh premenitev; dalje katerih sredstev treba uporabiti, da se odkrije in odstrani škodljivo oskrbljevanje.

Razdeli se v „državno ali kameralno“, to je: enkratna zaračunba ali enojno knjigovodstvo, posluživši se ga samo c. kr. uradi, in „trgovsko“ ali dvojno knjigovodstvo služeče privatnim ljudem, osobito trgovcem in obrtnikom. Poglavitni razloček med njima obstoji v tem, da nima kameralno računovodstvo drugega, nego kazalo obstoja in terjatev in da izključuje rubrike za obrtovanje (Betriebs-Rubriken) s čim se pa zopet trgovsko naj bolj peča, ter vzdržava pregled osebnih in objektnih računov.

Prva knjiga o računovodstvu prišla je na svetlo že leta 1599 od nekega „Munnoz de Eskubar“ in se takih šteje sedaj samo v nemškem jeziku blizo 30, od katerih se naj bolj priporočajo v novejšem času izdane:

1) E'scherich „Lehrbuch des allgemeinen und des Staatsrechnungswesens“. — Wien 1852; jako temeljito sestavljena, posebno za tiste, ki iščejo splošne pojme o računstvu in se želijo znanstveno omikati v njem.

2) Fröhlich „Handbuch der Staatsrechnungswissenschaft zum Gebrauche der akademischen Vorlesungen und zum Selbststudium“. — Wien 1852.

3) Dr. Josef Schrott „Lehrbuch der allgemeinen Verrechnungswissenschaft“. Prag 1856; od zvedencev imenovana teoretična pomočna knjiga, in

4) „Systematische Darstellung der Grundsätze im neuen österr. Civil-Cassen-Rechnungs- und Controlswesen“, von Josef Calasanz Lichtneggel. Za uradnike pri kameralističnem računovodstvu naj bolj praktična knjiga.

Prva in druga ste za porabo cesarskih in privatnih uradov, — tretja in četrta pa samo za cesarske.

V avstrijskem cesarstvu se mnogo stori za naučenje računoslavlja. Že leta 1761 ukazala je vlada ustvariti njenim koristim primerno računstvo (Rechnungswesen) in l. 1770 je že prvi javno predaval neki računski svetovalec z imenom Brand v redutni dvorani v Beču nauk o računstvu ter imel blizo 500 poslušalcev.

O začetku imeli so za predmet le takrat edino znano dvojno računovodstvo, iz tega je še le kmalu potem izrastla ločitev v kameralno in v merkantilno, ko se je občinstvo bolj in bolj začelo pečati s tako važno vednostjo. Sčasoma sledile so učilne stolice za računoslavlje na vseučiliščih v Beču, Pesti, Pragi, Lvovu, Gradci, Padovi, Paviji, na licejih v Kološi in Sibiriji na Erdeljskem, in na modroslovni učilnici v Brnu. Zadnje ministrstva pomnožile so še te stolice, tako da Slovenci zamorejo se računoslavlja učiti na nautiki v Trstu, potem na vseučilišču v Gradci državnega, na tehniški ravno tam pa merkantilnega ali trgovskega.

Kakor znano se je leta 1867 počensi sostava kameralnega računovodstva v mnogih oddelkih spremenila in tako imenovano prusko metodo sprejela. Loči namreč dohodke in stroške prejšnjih let od tekočih (Dienst der Vorjahre und laufender Dienst) potem ima conto corrente večidel namenjen prehajalni zaračunbi (Durchfuhrs-Verkehr) in zadnjič oskrbujejo likvidiranje c. kr. računski oddelki na mesto blagajnice.

Omika naroda zahteva, da se njegovi sinovi pripravijo in izurijo v vednostih za razne opravila, da se toraj delovanje primerno razdeli. Napredek se zavira, ako je premalo zdravnikov, umetoslavlcev, pravnikov i. t. d., ker si jih narod potem mora od drugot izposojevati. Ravno tako so pri lepi legi slovenskih dežel gledé na trgovino za izurjene računovodje še lahko dobre službe dobiti, in ker jih tudi država in samoupravne dežele potrebujejo, vtegne ta kratki navod marsikteremu mladenču, ki ima do računoslavlja veselje in čuti v sebi poklic, nekoliko koristiti.

D. Ž.

O domovinstvu.

Postava dne 3. decembra 1863 (državni zak. šte. 105) določuje, da naj vsak državljani ima pravico domovja v kateri občini (§. 2). In vendar se nahaja mnogo ljudi, ki ne vedo h kateri občini da spadajo. Pri zadnjem popisovanju ljudi se je to kaj jasno pokazalo, ker so tujci le malokje imeli v roki domovne liste. Zatoraj so se pa tudi župani vstavljali na vso moč temu, da bi se kdo za domačina vpisal, ki ni domač rojak ali pa kot posestnik vdomačen; dasiravno po smislu postave o številjenju ljudstva dne 29. marca 1869 (drž. zak. šte. 67 §. 14) popisovanje ne da nikomur domovinstva.

Za domovno pravico se navadno nihče ne zmeni, razun:

a) pri ženitvi, kadar se namreč išče ženitvanjska zglasnica (§. 28 št. 8 občinskega reda);

b) kadar kak siromak v tujem kraju zboli in ga tuja občina v postrežbo sprejme, in kadar se v kako bolnišnico vzame (§. 29 in 30 postave l. 1863 in ministerski ukaz dne 4. decembra 1856 šte. 26641);

c) kadar človek osiromaši in onemore, ter občino zadene dolžnost, skrbeti zanj (§§. 22 — 28 postave l. 1863);

d) kadar kje kakošnega potepuha ali potepenka primejo.

Opomniti je tukaj, da občina človeka, čigar domovinstvo ni znano, ali je pa dvomljivo in v prepiru, ne sme dati na odgnanje ali šub (§. 43).

Treba tedaj, da si sleherni, za ktere ga je domovinstvo še dvomljivo, brž ko brž to pravico na primernem potu ustanovi, in da jih župani s poklicem na §. 10 občinskega reda v to silijo.

Domovni list bi moral imeti vsakteri, ako v tuji občini stanuje. Župan pristojne občine mu ga mora dati (§. 34). Vendar pa domovni list takrat ni odločen pri razpravah o domovinstvu, kadar zamore občina dokazati, da je prejemnik domovnega lista takrat že imel domovno pravico v kateri drugi občini.

Odslej, kar velja gori imenovana postava od 3. dec. 1863 se zadobi domovna pravica: a) po rojstvu. Zdobé jo tedaj zakonski otroci v tisti občini, v kateri ima oča ob času njih rojstva domovno pravico, in ako je odvmrl, kjer jo je ob svoji smrti imel; pri nezakonskih otrocih pa tam, kjer je mati ob porodu domovno pravico imela. Vzakonjeni ali legitimirani otroci pa dobé, če niso sami svoji, domovno pravico v tisti občini, v kateri jo ima oča takrat, ko so bili legitimirani. (§§. 5/1 in 7); b) po omožitvi, tedaj žena tam, kjer jo ima mož. (§§. 5/2 in 7); c) po izrečenem sprejetji v domovno zvezo, kar se zgodi na predloženo prošnjo zadevajočega po sklepu občine; toda občina ima popolnoma prosto roko sprejeti koga v to zvezo, ali pa ne (§§. 5/3 in 8, 9); d) po zadobljenem očitnem uradu, in sicer: dvorni, državni, deželni in uradniki očitnih zalogov v tisti občini, v kateri so v trdno službo postavljeni, potem duhovniki in očitni učitelji. (§§. 5/4 in 10). Pri spremembi v domovinstvu gre zakonska žena, ako ni po sodnijski razsodbi od njega ločena, za možem, — zakonski in legitimirani otroci za očetom, in nezakonski za neomoženo materjo, ako niso še sami svoji. Sami svoji otroci pa obdrže domovno pravico v tisti občini, v kateri so jo imeli, ko so sami svoji postali. Nezakonski otroci, ako se ob omožitvi matere ne legitimirajo, obdrže domovno pravico, če tudi niso sami svoji, tam, kjer so jo prej imeli. (§§. 11 in 12.)

Prejšnje postave, in sicer: a) c. patent od 25. oktobra 1804 (23. zvezek pol. postav, stran 3); b) občinska postava od 17. marca 1849 (zbirka dež. postav 31. zvezek, 239. stran); c) občinska postava od 24. aprila 1859 (drž. zak., šte. 58), ki je po členu XI gledé domovnih pravic zadobila postavno moč dne 27. aprila 1859, — veljajo, kakor je razvidno v §. 49 post. l. 1863 še zaneprej, kadar gre za domovne pravice, ki so pridobljene bile o času veljavnosti in po določbah teh postav. Od leta 1804 sem omejile so dotične postave čedalje bolj pot, koja je peljala do domovne 'pra-

vice. Tako je do leta 1849 domovno pravico zadobil vsak lastnik zemljišča in vsak obrtnik, da se je le v občini naselil, ali pa če je bil 10 let neprenehoma, lastnovoljno in brez vse izkaznice v kaki občini. Od leta 1849 do 1859 je bila ta doba za občine, ki nimajo posebnih statutov, prikrajšana na 4 leta. Od leta 1859 sem se pa na tem potu domovna pravica ne zadobi več. Do leta 1859 so državni služabniki sploh zadobili domovinstvo v tisti občini, kjer so služili, od tega leta sem jo pa zadobe le uradniki. Nezakonski maloletni otroci so do leta 1859 pri selitvi matere, ako so pri njej živeli, domovno pravico vsegdar premenili z materjo vred, zdaj jo pa, toda le ako se mati omoži in prej rojene otroke ne vzakoni, obdrže tam, kjer jo je imela mati o njih porodu.

Pri vojakih in udih finančne straže se domovna pravica med službo ni spremenila, ampak obdržali so jo v tisti občini, v kateri so jo prej imeli. Najdenci se prištevajo, dokler se njih domovinstvo ne zvé, k tisti občini, v kateri so najdeni bili, tisti pa, kateri so od najdenišnic v rejo dani, niso mogli zase pridobiti domovinstva, dokler je zavod zanje skrbel; potem pa, in do leta 1859 so najdenci lahko sami zase zadobili domovinstvo ravno tako, kakor drugi maloletni otroci, ki niso več pri starših živeli. (§. 12 b postave leta 1849, razpis 24. oktobra 1853, števil. 28421.)

Različnost teh postav dela dotične obravnave in razsodbe zelo težavne. Vedeti je pa treba posebno županom te različnosti in postavne določbe sploh zato, da ne odrekajo komu domovne pravice, kateremu se po postavnih določbah vspešno ugovarjati ne more.

Omeniti je tukaj še določeb zaradi brezdomcev, to je tistih ljudi, katerih domovna pravica se ta čas dokazati ne more. V takih slučajih, posebno kadar gre za pravice imenovane v §. 1. postave l. 1863, prištevajo se brezdomci začasno in tako dolgo kaki občini, dokler se ne zvé, kje da imajo domovno pravico.

Naj že gre za domovne pravice ali pa za začasno vdomačenje kake osebe v katero občino, vselej obravnava in razsoja v domovnih zadevah nižji politični urad, oziroma deželna vlada in na zadnji stopinji državno ministerstvo. (§§. 36 — 41 postave leta 1863.)

Gledé na te postavne določbe in nasledke, ki izvirajo iz domovne pravice posebno za uboge, priporočajo se županstvom sledeča vodila:

1. Pri vsakem županstvu naj se napravi popis ljudi po vaseh in hišnih številkah, za kar naj bo podlaga zadnje ljudsko popisovanje;

2. tujci naj se posebej popišejo in naj se od njih terja, da morajo v odločenem času dokazati svoje domovinstvo. Zato je treba

3. na tujce v občini zmiraj paziti, kar že tako spada v področje občine po §. 28/2 občinskega reda, in gledé na ukaz dne 15. februarja 1857 (drž. zak. šte. 33) in razpis c. kr. deželnega predsedništva kranjskega od 20. septembra 1858 (dež. vladni list, šte. 24);

4. kadar se pri tej priliki domovinstvo kake osebe ne more določiti, treba je pri nižjem političnem uradu prositi za razsodbo.

Drag. Tekavčič.

Die Rechtssprechung

des k. k. obersten Gerichtshofes in allen Zweigen der Civil- und Strafgesetzgebung je naslov knjigi, ki je v veliki osmerki na 320 straneh ravnokar pri Mancu na Dunaji prišla na svetlo, katero je izdal dr. Julij Šimkovsky, c. kr. bilježnik v Zdouneku na Moravskem; cena 3 gld. je primerna velikemu trudu pri sestavljanji in razvrstjenji razsodb najviše sodnije. Živo jo torej priporočamo vsem pravnikom, kakor tudi poprejšne zbirke istega izdatelja gledé na razsodbe o menjičnem pravu in ob. drž. zakoniku, ker so za praktično rabo zelo važne. Iz nabranih razsodb je razvidna potrebnost preuredbe (reorganizacije) najvišega sodišča, da ne bode pravosodje omahljivo in negotovo, kar sedaj žalibog kažejo nasprotné razsodbe enega in istega sodišča v nekterih primerljajih, ktera napaka se mora temeljito odpraviti, ker nedoslednost v pravosodji pripravi cele rodovine ob dobre pravice, in pravna varnost, z njo pa tudi posvečeno stališče sodnij gre pod nič.

Slovenski jezik v uradih.

Zastran rabe domačega jezika v javnem življenji, za katero se potegujejo vsi narodi, ki pridejo do samosvesti in dosežejo primerno stopinjo izobraženosti, še je na Slovenskem toliko krivih misli in predsodkov, da ne bode odveč, ako si dosedanje postavne odločbe nekoliko ogledamo.

Že za cesarice Marije Terezije se je rabil slovenski jezik v pisarnicah in v pismohraniščih se nahaja precej slovensko-nemških ostankov iz tiste dobe. Torej se tudi glasi §. 13 še sedaj veljavnega občnega sodnjega postopnika ali reda civilne pravde od leta 1781 tako le: „Obe (pravdni) stranki kakor tudi njuni zastopniki se imajo v svojih govorih (pravdnih spisih) posluževati jezika v deželi navadnega“ in vsi razložniki te postave trdijo že blizo 90 let, da se tukaj govori o deželnem jeziku, a ne o poznej izmišljenem sodnijskem jeziku. — K temu §. še pride Najvišji sklep od 27. aprila 1835, obče razglašen z dvornim dekretom od 22. decembra 1835, števil. 109, ki se v posnetku glasi:

1. Stranke imajo vsem pismom ne spisanim v sodnijskem ali katerem izmed deželnih jezikov, ki bi se imele rabiti pri sodnji v prepirnih in neprepirnih rečeh, prilagati poverjene prestave v sodnijski jezik ali v katerega izmed deželnih jezikov.

7. V javne (zemljiščne . . .) bukve se vpišujejo pisma, ki niso spisane ne v sodnijskem in ne v katerem deželnem jeziku, v prestavi in po mogočnosti tudi v jeziku izvirnika.

Po §§. 165 in 166 ravno istega postopnika se imajo povedbe prič (svedokov) „z njihovimi lastnimi besedami zapisovati“.

Po §§. 123 in 184 reda kazenske pravde se imajo zapisniki prič in obdolženca spisovati v njih jeziku; torej bi nasprotno ravnanje vtemeljilo ničnost (Nullität) po pravniških načelih, ker postave ne morejo premeniti ne

skrivne, ne očitne naredbe izvršujočih oblastnij, ampak samo in edino le postavodajstvo t. j. cesar „s privolitvijo“ državnega oziroma deželnega zbora.

Člen 19. osnovnih državnih postav od 21. decembra 1867, št. 142 drž. zak., se glasi: „Vsi narodi države so ravnopravni in vsak narod ima nedotekljivo pravico do varovanja in razvijanja svoje narodnosti in svojega jezika. Država pripoznava ravnopravnost vseh deželnih jezikov v šoli, uradih in javnem življenju“.

Toliko imamo sedaj veljavnih **postav** v omenjenem oziru.

Sčasoma pa se je žalibog vrnilo po zanikernosti in lenobi toliko razvad gledé na neizpolnovanje teh jasnih postavnih določil, da so višje oblastnije izdale, na nižje zadnjih 22 let več zaukazov in naredeb in te so: a) okrožnica c. kr. notranjo-avstrijske - primorske višje (prizivne) sodnije takrat v Celovci dne 6. julija 1848, št. 6352; b) izreka c. kr. pravosodnega ministerstva dne 17. marca 1862; c) razpisi c. kr. deželnega predsedništva na Kranjskem od 10. marca, 23. avgusta in 20. septembra 1867, št. 726, 2229 in 2450, kakor tudi zaukaz c. kr. pravosodnega ministerstva od 5. septembra 1867, št. 8636 in 9396; d) okrožnica c. kr. deželnega predsedništva na Kranjskem od 14. januarja 1870, št. 69, (v tej se odločno opominjajo podrejeni uradniki, da bodo obrok tekočega leta (die laufende Jahresfrist) za to porabili, da se slovenskega jezika, ki je večidel tudi njih materinski, gotovo tudi pismeno naučé, kar bode pri izkazih prikladnosti v službi vsikakor odločilno); e) okrožnica taistega od 21. julija 1870, št. 962 in f) okrožnica c. kr. predsedništva finančnega vodstva v Ljubljani od 24. julija 1870, št. 856, vsled katerih se mora ustrezati opravičenim terjatvam prebivalstva do rabe materinskega jezika ustmeno in pismeno nepogojno, brezizjemno in sè vso resnobo.

Te naredbe kažejo resno voljo višjih oblastnij ravnopravnost izpeljati.

(Konec sledi.)

✓ Slovensko podporno društvo.

Načrt pravil se glasi:

§. 1. Namen društva je podpirati slovenske visokošolce sploh, posebno pa odgojevati slovenskega jezika popolnoma zmožne pravnike.

§. 2. V ta namen posojuje društvo po svojih denarnih močeh slovenskim visokošolcem brezobrestne letne stipendije in začasne pripomoči.

§. 3. Izposojevalce veže poštenje, da prejeta posojila po možnosti vrnejo; pravno obvezani prejete posojila v izneskih po 10 fr. na mesec plačevati so tedaj, kadar dosežejo po svoji službi ali kako drugače letni dohodek 1000 fr. Gledé vračanja v obrokih se sme v posebnega ozira vrednih slučajih z društvenim vodstvom posebna pogodba skleniti.

§. 4. Društveniki so:

- Ustanovniki, kateri društvu 50 fr. poklonijo.
- Podporniki, kateri društvu vsako leto 5 fr. plačajo.
- Dobrotniki, kateri društvu z darili ali delovanjem koristijo; končno
- deležniki, to so tisti visokošolci, kateri društvu vsako leto 5 fr. plačajo.

§. 5. Pristopi se k društvu z izjavo, ktera se ima na odbor upravititi in zadržati, koliko se društvu vsako leto ali enkrat za vselej plačati hoče.

§. 6. Pravice deležnikov so:

- si od društva letne stipendije in začasne pripomočke brezobrestno izposojevati;
- voliti in voljen biti v odbore na vseučiliščih.

§. 7. Pravice ustanovnikov in podpornikov so:

- Voliti in voljen biti v osrednji obor.
- Glasovati in predlagati v glavnem zboru.

§. 8. Dolžnosti podpornikov so: plačevati letne prineske, za ktere se zavežejo, in ako se volijo v vodstvo društva, oskrbovati dotična opravila.

Dolžnost deležnikov je: Da plačajo društvu letne doneske 5 fr. in vrnejo sprejeta posojila.

§. 9. Ud biti prestane:

- kdor umrje,
- kdor prostovoljno izstopi,
- kogar osrednji odbor izklene, ker v 6 mesecih, akoravno opomnjen ni plačal prineska za preteklo leto,
- kogar glavni zbor zavoljo nespodobnega obnašanja izklene.

§. 10. Sedež društva je v Mariboru.

§. 11. Glavni zbor, katerega vsako leto v začetku ali proti koncu velikih počitnic skliče društveno vodstvo, voli s čezpolovično večino na tri leta 24 odbornikov, izmed katerih jih mora 8 v Mariboru, 3 v Gradcu in 3 v Beči bivati.

Odborniki volijo izmed sebe z absolutno večino predsednika, podpredsednika in denarničarja na eno leto. Ti so društveno vodstvo, katero oskrbljuje neposredno upravljanje društva gledé sprejemanja, vknjiževanja in izplačevanja denarnih prineskov, poroča o računih, in je predlaga glavnemu zboru.

Društvena poročila podpisuje predsednik ali podpredsednik in še en drug član vodstva.

Deležniki na vseučiliščih v Gradci in Beči volijo izmed sebe za vsako omenjenih mest 3 odbornike.

§. 12. O porabi denarja za podpore sklepa centralni odbor, potem ko je zaslišal mnenje pododborov tistih mest, kjer se podporo iskajoči visokošolci učé.

§. 13. Upravljanje bode posebni opravični red določil.

§. 14. Vodstvo društva in ves odbor ne dobiva nikakega plačila.

§. 15. Odbor se vsako leto najmanj dvakrat snide. Da se more sklepati, je potrebna pričujočnost najmanj šest odbornikov.

§. 16. Odborove seje se odbornikom pismeno naznanjajo, vsakoletni glavni zbor z dnevnim redom se naznani po najbolj razširjenih slovenskih časnikih. Glavni zbor odloči mesto prihodnjega glavnega zbora.

§. 17. Razūn rednega glavnega zbora mora vodstvo društva izvanreden glavni zbor sklicati, ako tretjina udov to pismeno terja, ali večina odbora sklène.

§. 18. Razpore med udi gledé društvenih zadev razsoja društveno vodstvo, in ako je potrebno, glavni zbor. Privatnopravnih terjatev se to določilo ne tiče.

§. 19. Premembe pravil more samo glavni zbor, ako je najmanj polovica udov, ki imajo pravico glasovanja pričujočih, z absolutno večino skleniti.

§. 20. Konec društva more samo glavni shod, ako je najmanj polovica udov, ki imajo pravico glasovanja pričujoča, in to z $\frac{2}{3}$ glasov vseh pričujočih skleniti. Še le, ako v pravilno razpisani glavni zbor polovico udov, ki imajo pravico glasovanja, ne bi prišla, sme drugi shod z $\frac{2}{3}$ glasov pričujočih konec društva skleniti.

Za ta slučaj večina tudi odloči, kaj se ima z društvenim premoženjem zgoditi, samo da se sme to le za kak slovenskemu narodu koristen humanitaren namen odločiti.

(Iz „Slov. Naroda“.)

Pristavek vredništva. Važnost podpornega društva za slovenske visokošolce je za prihodnost na prvi pogled razvidna, ker majhen narod le z združenimi močmi kaj izdatnega doseže. Osrednji odbor bi toraj naj bil v Ljubljani, pravem slovenskem središču, pododbori pa v Mariboru, Celji, Celovci, Gorici in Trstu, potem v Gradci in na Dunaji, kjer

je za sedaj naj več slovenskih vseučilišnih dijakov. Oddaljeni odborniki svoje mnenje naj smejo pismeno izrazovati, da se blagi namen naj izdatniše doseže in podpore delé najvrednišim učencem v polni izmeri. Vračevati bi se naj začele prejete posojila, kadar se doseže letnega dohodka 800 fr., ker 10 fr. na mesec pri varčnem gospodarjenji ni preveč in pride spet naslednim mladenčem v korist.

Sploh bi se pravila še naj enkrat pregledale, potem pa brž vladi predložile, da društvo že prihodnje leto začne svoje delovanje. Ako se bode to početje razglasilo po vseh časnikih, je pričakovati splošnja vdeležitev celega slovenskega naroda in ker bode mladina izdatno podporo prejemale od domovine, bode tudi domovini hvaležna, ter se toliko pridniše poprijela nauk, da se pripravi za prihodnje vsestransko delovanje v korist iste svoje drage domovine.

Kogar pa je Bog blagoslovil s premoženjem, naj pri vsaki lepi priložnosti za žive in tudi z volili zmisli na to koristno društvo, ker bode vsak dar prinašal stoterne duševne obresti in še pozni vnuki se bodo hvaležno spominjali blagih dobrotnikov, kateri so marsikteremu slovenskemu mladenču priložnost dali, svoje od Boga prejete talente razviti, med tem ko bi sicer nezbujeni spavali v mrtvilu celo življenje ali pa na krive pote zagazili. Ako še bodo rodoljubi priskrbeli slovenskim dijakom kateri prislužek z domačim podučevanjem, se bodo srečno premagale vse ovire, ktere se sedaj pri občni dragini v večih mestih našim mladenčem na pot stavijo in za nekoliko let bode narod imel zadosti svojih sinov pripravnih za razne službe in potem ga bode tudi nehal strah pred narodnim poginom, ki ga vedno navdaja. Hitra pomoč je dvojna pomoč.

Slovenski časniki so torej naprošeni, naj v svojih predelih ta predmet obširniše razvijajo, slovenski dijaki pa naj spišujejo statistične podatke, da se bode vedelo, koliko domačih visokošolcev je že sedaj v raznih vseučilišnih oddelkih.

»Pravnik« češki izhaja v Pragi 1. in 15. dan v meseci vsakokrat na dveh in pol polah ličnega natisa, in sicer že 9. tečaj; cena mu je na celo leto po pošti 6 gl. 80 kr.

»Pravnik« poljski izhaja v Lvovu vsako sredo pol pole in velja za celo leto 6 gl., vendar je natis tako droben in papir slab, da se le s težavo bere; škoda da je torej še bolj nepristopen.

»Pravnik« hrvaški je izhajal leta 1853 pod izvrstnim vredovanjem M. Mrazoviča, ki pa je leta 1854 nehal in od tistihmal se ni več prikazal, kar je obžalovanja vredno, ker bi ga pravniki hrvaško-srbski in tamošnji činovniki prav lahko zdržavali, ter ga tudi živo potrebovali. Pričakovati je, da se bodo mlade moči tega dela zopet poprijele, kar bi tem laglje bilo, ker imajo v Zagrebu pravoslovno akademijo s četrirazredi in se bode menda v kratkem odprlo celo vseučilišče.

»Pravnik« slovenski stoji že na trdnih nogah, ako ravno še le dva meseca izhaja, in slovensko občinstvo je s tem pokazalo, da je vpeljava slovenskega jezika v javno življenje potrebna in že na času, torej niso samo pravoznanci med naročniki, temuč tudi več od polovice drugih državljanov raznega stanu. Ko bode vsak bralec še imel v rokah potrebno zbirko postav v slovenskem jeziku, bode duševno delovanje še bolj izdatno in vpešno na vse strani.

Č. gg. naročnikom. Reklamacije časnikov so v nezapečatenih pisnih zmiraj poštne proste. — Zavoljo deželnega zbora vtegne prihodnji 7. list na svetlo priti še le 15. septembra združen z 8.

Poštne nakaznice se dobé pri vseh c. kr. poštah in pošt nih odpravnih samo za ceno znamke ali marke po 5 kr., kar pa jih je za pošiljatve čez 10 gl. več treba, se še pilepijo.

Dopisnice (Correspondenzkarten) veljajo samo 2 kr., s kterimi se na vse strani v cesarstvu kratke nezapečatene poročila pošiljajo.

G. g. knjigotržca Kler in Lercher v Ljubljani še imata nekoliko iztisov »Slovenskega pravnika« od leta 1862 po 1 gld. na prodaj; II. zvezek pride na svetlo, ko dobimo nova postopnika državljanske in kazenske pravde.

Na več prašanj se naznanja, da se slovenska prestava občnega državlanskega zakonika iz državne tiskarnice na Dunaji gledé na poštino naj ceneje dobi, ako se več prejemnikov po narodnih društvih oglasi, da se denar in bukve ob enem pošiljajo. — Gledé na novo zbirko postav bode »Pravnik« prihodnjič morebiti že prinesel poročilo iz Dunaja zastran cene in osnove.

Obseg: Proti kteri kazenski postavi se pregreši dolžnik, ki svojo lastnino na škodo upnikov ob vrednost spravi? (Konec.) — O računostvju, — O domovinstvu. — Die Rechtssprechung. — Slovenski jezik v uradih. — Slovensko podporno društvo. — Črtice.

Vredništvo »Pravnika slovenskega« je na starem trgu hiš. št. 168 (pod trančo) tik železnega (šoštarskega) mosta, kjer je tudi vrednikova odvetniška pisarna v 1. nadstropji.

